

О. М. Корнієнко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу,
Національний університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7056-1079>

Т. С. Кукліна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу,
Національний університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1637-3509>

М. О. Біленко,

магістр, Національний університет "Запорізька політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2165-0518>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.22.68

ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СТАН ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ

O. Korniienko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant business, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

T. Kuklina,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant business, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

M. Bilenko,

Master's student, National University "Zaporizhzhia Polytechnic"

THE TOURISM INDUSTRY OF UKRAINE: STATE AND WAYS OF RECOVERY

У статті досліджено сучасний стан туристичної галузі України під впливом пандемії та воєнної агресії. Практично в усіх розвинених країнах світу туризм є важливою частиною доходів бюджету країни. Останні роки виявилися надто тяжкими не тільки для туристичної галузі України, але й для економіки країни в цілому. У роботі досліджено надходження від туристичної діяльності до Державного бюджету України, проаналізовано статистичні дані щодо сплаченого податку туристичними підприємствами за регіонами. Цьогорічний туристичний сезон один з найскладніших, але з початком літнього періоду попит на подорожі серед українців почав дещо поновлюватись. У майбутньому туристична галузь України вже не буде такою, як була раніше. У будь-якому випадку на неї чекає нове відродження. Найперспективнішим видом туризму для країни стане воєнно-історичний та пізнавальний туризм.

The article examines the current state of the tourism industry of Ukraine under the influence of the pandemic and military aggression. In almost all developed countries of the world, tourism is an important part of the country's budget revenues. Recent years have been too difficult not only for

the tourism industry of Ukraine, but also for the country's economy as a whole. The war in Ukraine, since the Russian invasion, has caused a significant weakening of the economy in general: production volumes have decreased, prices have risen, and enterprise logistics have been disrupted. The paper examines income from tourism activities to the State Budget of Ukraine, analyzes statistical data on the tax paid by tourist enterprises by region. Total revenues from tourism activities to the State Budget of Ukraine decreased by 18%. This year's tourist season is one of the most difficult, but with the beginning of the summer period, the demand for travel among Ukrainians began to recover somewhat. In the central and western regions, some tourist operators engaged in domestic tourism resumed their work. Some of the territories are occupied or are in the war zone, so tourist activities are impossible there. And safe regions serve mainly as a refuge for Ukrainians forced to leave their homes. The first step to the restoration of tourism in Ukraine will be the adjustment of those tourist products of the regions that were already formed before the war, the assessment of their condition and, based on the results, drawing up development plans for the coming years. After the appropriate inventory, the next step in the restoration of the tourism sphere should be the development of strategies for the development of the regions directly affected by the hostilities and the territories adjacent to them. It is also important to determine the sources of financing and the formation of the budget. In the future, the tourism industry of Ukraine will not be the same as it was before. In any case, a new revival awaits her. The most promising type of tourism for the country will be military-historical and educational tourism. It will attract not only Ukrainian tourists, but also foreign guests, whose goal will be to see the places of past events with their own eyes.

Ключові слова: туристична галузь, туристична діяльність, податок, бюджет, агресія, пам'ятки, стратегія.

Key words: tourist industry, tourist activity, tax, budget, aggression, attractions, strategy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На початку 2019 року весь світ сколихнула епідемія вірусу COVID-19, що відобразилося на туристичній сфері, адже було впроваджено карантинні обмеження, які призвели до зменшення міжнародних туристичних потоків. Люди почали подорожувати в межах своїх країн, тож внутрішній туризм став альтернативою виїзному [14].

Криза двох років, пов'язана з пандемією, змусила туристичний бізнес шукати нові та інноваційні шляхи для розвитку своєї діяльності і ситуація дещо стабілізувалася. Проте 24 лютого 2022 року туризм зіштовхнувся ще з одним викликом: початком російського вторгнення в Україну. Але з досвіду тих країн, що пережили період війни, можна сказати, що туристичний інтерес до них зростає після її закінчення, тож Україна матиме достатньо великі перспективи для появи нового виду туризму, що буде пов'язаний з військовими подіями та пам'яттю про них.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням актуальних проблем туристичної галузі в Україні присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців, серед яких К. Вебстер, С. Іванов, З. А. Косуха, Н. В. Барвінок [1], М. Метревелі, Д. Тімоти та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану туристичної галузі України в умовах військових дій та дослідження подальших перспектив її відновлення та розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Російська агресія проти України торкнулася туристичної сфери і європейських країн: зменшилась кількість подорожей як на російському, так і на українському ринках, знизився рівень довіри до країни-агресора та збільшились побоювання іноземних туристів через небезпеку в Україні. Країни ЄС, що межують з Україною,

також почали втрачати туристів. Адаже гостей країн лаякають новини про загрози, які виникають поблизу кордонів. Через це, Польща втратила від 30% до 40% туристів, Угорщина — 45%, Литва — 39%, а в Словаччині цього літа кількість туристів зменшилась на 49% [6].

Європейський ринок багато років був орієнтований більше на російських туристів. У 2020 році на росію та Україну припадало разом 3% витрат на туризм, і як прогнозує Всесвітня туристична організація, у разі продовження війни, у 2022 році може втратитись близько 14 млрд. дол. надходжень від туризму.

Війна в Україні, з моменту російської навали, спричинила значне ослаблення економіки загалом: скоротилися обсяги виробництва, підвищилися ціни, порушилася логістика підприємств. Для економіки країни необхідно, аби підприємства та бізнес продовжували працювати, тим самим наповнюючи надходження до державного бюджету. Як зазначає Державне агентство розвитку туризму, загальні надходження від туристичної діяльності до Державного бюджету України скоротилися на 18% [2].

Попри збитки, які зараз зазнає туризм в Україні, за перші чотири місяці 2022 року туристичний збір зріс на 65% більше, аніж у 2021 році за цей період. Туристичні агентства сплатили до державного бюджету на 85% коштів більше, ніж на початку 2021 року. Це перш за все пов'язано з тим, що до згаданого проміжку часу увійшло два довоєнних місяці на які припали святкові та новорічні вихідні. З початку вторгнення росії люди були змушені залишити свої домівки у небезпечних регіонах, і тому найбільший прибуток до бюджету принесли готелі та санаторії, що стали притулком для українців. Ними було сплачено майже 461 млн грн за перші півроку. Звичайно що така сума відрізняється від тієї, що була сплачена у минулому році цього ж періоду — на 30% менша. Від діяльності кемпінгів, туристичних баз та таборів дитячого відпочинку було сплачено 73 млн грн, що на 59% менше ніж торік.

Актуальні дані на сьогодні дають таку статистику: за перше півріччя 2022 року сума туристичного збору становить 89 млн 420 тис., це на 28,8% більше за аналогічний період минулого року — у той час сума збору складала 69 млн 453 тис. грн

Найкращі показники щодо сплаченого податку мають такі області: Київська, Одеська, Дніпропетровська та значна кількість західних областей. Порівняно з відповідним періодом 2021 року найбільше зростання простежується у Львівській області — 193%. Великий відсоток приросту мають також Закарпатська область — 144%, Тернопільська — 145%, Хмельницька — 116%, Кіровоградська — 105%, Чернівецька — 103%, Івано-Франківська — 76,4%. Щодо Східної та Південної частини України, то туристична галузь тут повністю зупинилася. Найбільших збитків зазнали окуповані області й ті території, де все ще ведуться бойові дії [4].

Що стосується податку, то за період 01.01.2022 — 01.07.2022 представники української туристичної індустрії сплатили на 25,7% менше податків, ніж за перші півроку у 2021. Таким чином, загальна чисельність платників, котрі займаються туристичною діяльністю, у

першому півріччі війни зменшилася в середньому на 17%.

Збільшення надходжень фіксують за рахунок діяльності туристичних фірм, які внесли до державного бюджету на 41% більше коштів порівняно з відповідним періодом минулого року. Це знову-таки пояснюється тим, що звітний період включає перші два місяці передвоєнного стану, що характеризувалися раннім бронюванням на новорічні свята.

Водночас зафіксовано зниження на 21% діяльності туроператорів, які за перше півріччя цього року сплатили лише 83 млн грн податку.

Отже, можна сказати, що туристичний збір, як і податки, демонструє тенденцію до зменшення надходжень в бюджет. Адаже за перші чотири місяці цього року в країні було зафіксовано збільшення турзбору на 65%, а за півроку показник став значно нижчий — 29%. Таке зниження означає, що багато людей повертаються додому. Тож до кінця року прогноують подальше зменшення туристичних надходжень, котрі, швидше за все, досягатимуть рівня минулого року [4].

Цьогорічний туристичний сезон один з найскладніших за весь період Незалежної України. Частина території окупована або знаходиться в зоні бойових дій, тому туристична діяльність там неможлива. А безпечні регіони слугують переважно прихистком для українців, змушених виїхати зі своїх домівок.

З початком літнього періоду попит на подорожі серед українців почав дещо поновлюватись. В центральних та західних областях відновили свою роботу деякі туристичні оператори, що займаються внутрішнім туризмом. Українці поступово починають здійснювати короткі подорожі в межах країни, для того, аби змінити обстановку, відновити сили та працездатність. Саме це дозволяє потроху розвиватися ряду суміжних галузей: перевізникам, ресторанному господарству тощо. Розпочалися одно-дводенні тури Львівщиною та Закарпаттям, відвідування тамтешніх музеїв та замків. Проводяться благодійні екскурсії. У громадян також підвищився інтерес до екскурсій Київщиною, особливо тими містами, де відбувалися військові дії та залишилось багато руйнувань — Буча, Ірпінь, Гостомель. Але поки що такі тури є самостійними та не офіційними.

За даними статистики одного з вітчизняних туроператорів, у червні 2022 року було також заброньовано виїзні тури, їх придбало 1440 туристів, а в червні 2021 року — близько 95 000 людей. Проте українців все ж цікавлять поїздки з ціллю евакуюватися, а не відпочити [12].

Для організації подорожей людям, які все ж мандрують Україною, було створено відповідні правила, пов'язані з обмеженнями навіть на безпечних територіях. Тож здійснюючи поїздку, варто поцікавитися наявністю укриттів за маршрутом подорожі. Туроператори та гіді теж мають формувати екскурсійні маршрути враховуючи доступ до найближчих бомбосховищ у разі повітряної загрози. Також планувати туристичні поїздки необхідно з врахуванням комендантської години тієї області, до якої прямують туристи. У різних регіонах є свої обмеження, та загальними є наступні:

— заборонені прогулянки та екскурсії маршрутами поблизу критичної інфраструктури, військових, стратегічних об'єктів;

- заборонено проведення масових заходів;
- заборонено відвідувати прифронтові точки;

— рекомендовано втриматися від походів в гори, до лісових масивів у різних областях [9].

Доки продовжується війна, все ще буде складно оцінити усі втрати в туризмі. На сьогоднішній час є лише уявне представлення усього масштабу руйнувань, що принесла росія, але війна — це кризове становище для багатьох галузей, у тому числі й туристичної. Кількість руйнувань продовжує зростати. Міністерство регіонального розвитку почало надавати інформацію щодо площі знищених та пошкоджених об'єктів й закладів культури, туризму та спорту. Нині кількість таких закладів, що були ушкоджені або зруйновані перевищує 1153 об'єкта, сума збитків яких становить 2 млрд. доларів. Найбільше за кількістю руйнувань закладів туризму, культури й спорту постраждали Донецька, Луганська, Харківська, Київська, Миколаївська та Запорізька області.

Для прикладу опису втраченого туристичного сезону можна взяти одну з окупованих наразі областей — Запорізьку. Більшість її територій захоплена російськими окупантами, люди мають змогу приїздити лише до обласного центру, який зараз також приймає переміщених осіб. Вся країна, у тому числі й Запорізька область, втратила один із головних напрямів літнього відпочинку — пляжний та морський туризм. Всі курортні центри окуповані, жодні заклади не працюють, зокрема в Кирилівці, Бердянську та Приморську це більше 1000 закладів [3]. Інші райони області фігурували як пізнавальні дестинації, в селищах, котрі зараз щоденно потерпають від збройної агресії, подекуди зароджувався сільський туризм.

На спеціальній платформі є список зруйнованих об'єктів культурної спадщини [5], їх кількість у Запорізькій області станом на вересень цього року становить 19 пам'яток. Тож на думку фахівців збитки туристичної галузі регіону сягатимуть десятків мільйонів.

Виникає проблема у тому, що постраждали території будуть вилучені з обігу користування мінімум один-два роки, принаймні окремі їх зони. Для того, аби туризм відродився повноцінно знадобиться ще більше часу.

Першим кроком до відновлення туризму в Україні буде коригування тих туристичних продуктів регіонів, котрі вже були сформовані до війни, проведення оцінювання їх стану та відштовхуючись від результатів, складання планів розвитку на найближчі роки.

Після відповідної інвентаризації наступним кроком у відновленні туристичної сфери має стати розробка стратегій розвитку регіонів, які безпосередньо постраждали від бойових дій, та прилеглих до них територій. Важливим також є визначення джерел фінансування та формування бюджету.

Стратегії стосовно деяких регіонів, ймовірно, доведеться писати заново. Вони повинні містити у собі ще більше аспектів, котрі не враховувалися до лютого міся-

ця цього року, особливо це питання людської безпеки, збереження довкілля та ін. [7].

У Державному агентстві розвитку туризму вважають за потрібне визначити, що саме вони прагнуть донести людям: все ж залишити пам'ять про військові події, або ж відбудовувати українські міста з нуля, навіть не згадуючи ці часи. Разом з цим, є мета показати Україну з іншого боку — привітну та гостинну, з особливою старовинною культурою, красивою природою [4].

Світове туристичне товариство підтримує Україну в боротьбі з російською агресією та започатковує заходи, на яких можна говорити про стан туризму українських міст та їх потенціал на міжнародному рівні, з можливістю оживлення туристичних потоків до деяких з них. Окрім цього, проходять різні виставки та мітинги з закликами зупинити війну в Україні, які ще більше привертають увагу до неї.

Українські фахівці з туризму звертаються до тих країн, на території яких велися військові дії, щоб отримати інформацію й рекомендації щодо планів, заходів з відновлення та процвітання туризму, оскільки досить багато країн постали як успішні туристичні напрямки після війни. Гарним прикладом є Хорватія, де туристична діяльність під час війни практично зупинилася. Її відновленню сприяла промоція пляжних локацій та островів, про які раніше не знали закордонні туристи.

Ще одним прикладом є Ізраїль, який і сьогодні знаходиться у стані війни з Палестиною. Та мандрівники незважаючи на це все одно охоче відвідують країну. Туризм тут пристосувався до війни, та не дивлячись на зниження доходів від туризму, економіка країни цього майже не відчуває. Тут популяризують паломницький, медичний та культурний види туризму.

Єгипет стрімко розвиває туризм за допомогою історичних пам'яток та природних особливостей морського узбережжя. Тут також відбувся військовий конфлікт, та мало хто з туристів зараз згадує про це, адже вони приїждять відпочити до моря й подивитися на видатні пам'ятки [10].

Звичайно, війна в Україні не може зрівнятися з будь-якою іншою збройною боротьбою в сучасному світі, тому що інші країни не зазнали таких руйнувань, як Україна. Туристичний ринок тут занепав як ніде раніше, тому його "регенерація" буде довгою та своєрідною.

Те, що можна робити вже сьогодні, це створювати віртуальні екскурсії звільненими або зруйнованими місцями, як, наприклад, екскурсія "Доторкнись до України", яка поки що демонструє оцифровані об'єкти Київської області.

На прикладі раніше згаданої Запорізької області можна констатувати той факт, що уже зараз під час війни в Україні починають формуватися різні заходи та виставки присвячені військовій тематиці. У місті Запоріжжя просто неба відкриваються виставки патріотичних робіт, плакатів з метою донести людям правду про скоєні злочини російської федерації та необхідність протистояти їхній пропаганді. Такі експозиції не тільки роблять відомими українських митців, а й підвищують моральний, бойовий дух та почуття патріотизму серед громадян [13].

У центрі міста Запоріжжя також з'явився своєрідний монумент пам'яті — арт-об'єкт у вигляді бронезилету з автомобільних ресорів. Він має на меті увічнити працю багатьох зварювальників, котрі виготовляли такі бронезилети для українських воїнів на початку війни, чим врятували сотні життів.

Наразі Управління туризму та промоцій сприяє нормативному врегулюванню туристичної діяльності. Пропонує внесення певних змін до Закону України "Про туризм" та інших нормативно-правових актів щодо діяльності готелів, хостелів, направлення туристичного збору на піднесення туризму тощо [11].

Зважаючи на великі руйнування міст, житлових будинків та інфраструктури, створення оборонних споруд та ін., після закінчення війни в Україні матиме місце розвиток саме воєнно-історичного туризму. Подорожі по таким об'єктам будуть відтворювати у свідомості людей символи мужності українських захисників та дух об'єднання українського народу.

На відновлених територіях важливо буде встановлювати музеї та виставки, де будуть відтворені найважливіші битви, а для вшанування пам'яті загиблих — меморіальні комплекси [1]. Гарною ідеєю буде створення не лише віртуальних екскурсій, а й 3D візуалізацій певних подій, боїв за звільнення територій.

Підвидом військового туризму може також слугувати мілітарі туризм. Такий напрямок дозволить надавати тури для життя в армійських умовах з участю в програмах військової підготовки, катанням на військовій техніці, стрільбі зі зброї та ін.

Аби зарадити розвитку даного різновиду туризму в післявоєнний період доцільно виділити такі напрями діяльності, котрі сприятимуть цьому процесу:

- державна допомога розвитку воєнно-історичного туризму;
- формування інвестиційної політики;
- впровадження Інтернет-ресурсів і технологій для розповсюдження інформації про туристичні об'єкти воєнно-історичного спрямування, що позитивно вплине на рівень поінформованості туристів;
- побудова маршрутів пам'яті;
- організація заходів масового характеру з метою відзначення та вшанування пам'ятних дат [1].

Ще одним достатньо цікавим напрямком може бути гастротуризм. Адже у цьому році попри війну відбулася знакова подія для української культури — до переліку нематеріальної спадщини ЮНЕСКО внесли український борщ. У Києві на честь цього планують встановити скульптуру борщу. Подібні арт-об'єкти привернуть увагу до українських страв. На фоні війни в Україні почали виготовляти патріотичні смаколики з різними закликами, що також будуть цікаві туристам і можуть бути використані у якості сувенірної продукції.

До початку повномасштабної війни в Україні одним з пріоритетних напрямків туризму був медичний, а саме оздоровлення, репродуктивна медицина та стоматологія. Щоб повністю не втратити своїх спеціалістів, різні санаторії модернізувалися як реабілітаційні, психологічні центри для постраждалих в ході війни. Тож після її завершення медичний туризм для внутрішніх туристів стане ще більш популярним [8].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В сьогоденних умовах українські міста не можуть розраховувати на відвідування іноземних туристів, та й українці можуть відвідувати лише безпечні місця. Проте, внутрішній туризм України все ж активно розвивається, хоча й за таких умов. Та у майбутньому туристична галузь України вже не буде такою, як була раніше. У будь-якому випадку на неї чекає нове відродження. Найперспективнішим видом туризму для країни стане воєнно-історичний, пізнавальний туризм. Він буде приваблювати не лише українських туристів, а й іноземних гостей, метою яких буде побачити місця минулих подій на власні очі. Не втратять своєї популярності й медичний та гастрономічний види туризму. А підготовка значної рекламної кампанії для міжнародних ринків допоможе сприймати Україну не тільки як місце воєнних дій, а й як безпечну для подорожей країну.

Література:

1. Барвінок Н. В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2022. Вип. 18 (2). С. 206—217.
2. Всесвітня туристична організація (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org/news/tourism-enjoys-strong-start-to-2022-while-facing-new-uncertainties> (дата звернення: 29.10.2022).
3. Втрачений курортний сезон-2022. URL: <https://suspilne.media/250106-vtracenij-kurortnij-sezon-2022-so-vidbuvaetsa-v-mistekah-na-uzberezzi-azovskogo-j-cornogo-moriv/> (дата звернення: 28.10.2022).
4. Державне агентство розвитку туризму. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 26.10.2022).
5. Зруйнована культурна спадщина України. URL: <https://culturecrimes.mkip.gov.ua/> (дата звернення: 28.10.2022).
6. CNN: Країни ЄС, які межують з Україною, втрачають туристів. URL: <https://novoeizdanie.com/uk/cnn-krayiny-yes-yaki-mezhuyut-z-ukrainoyu-vtrachayut-turystiv/o> (дата звернення: 29.10.2022).
7. Мандруємо Україною: перетворення Херсонщини і Запоріжжя на туристичну Мекку. URL: <https://pragmatika.media/mandruємо-ukrainoyu-peretvorennja-hersonshini-i-zaporizhzhja-na-turistichnu-mekku/> (дата звернення: 25.10.2022).
8. Присядська В. Як переживає війну туристична галузь. BBC News Україна. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62004034> (дата звернення: 29.10.2022).
9. Подорожі під час війни: правила безпеки. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/podorozhi-pid-chas-viyni-yakih-pravil-bezpeki-varto-dotrimuvatis> (дата звернення: 23.10.2022).
10. Повстати з руїн. Які країни після війни стали популярними у туристів. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/travel/-1647724135.html> (дата звернення: 27.10.2022).
11. Туризм у Києві: сучасний стан та плани з відновлення сфери. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/71973/> (дата звернення: 29.10.2022).

12. Туризм воєнного часу: хто і як їздить подорожувати з України. URL: <https://www.unian.ua/tourism/lifehacking/turizm-voennogo-chasu-hto-i-yak-jizdit-podorozhuvati-z-ukrajini-11925096.html> (дата звернення: 24.10.2022).

13. У Запоріжжі презентували виставку патріотичних плакатів. URL: <https://zp.gov.ua/uk/articles/item/13543/u-zaporizhzhii-prezentovali-vistavku-patriotichnih-plakativ>— (дата звернення: 26.10.2022).

14. Korniienko O., Tsviliy S., Gurova D. Postcoronavirus development of the regional tourist destination on the principle of public-private partnership. ЗБО "Міжнар. ун.-т бізнесу і права. Наук.-вироб. ж-л "Бізнес-навігатор". Херсон: ВД "Гельветика", 2020. № 4 (60). С. 134—138.

References:

1. Barvinok, N.V. (2022), "Prospects for the development of military tourism on the territory of Ukraine after the end of the Russian-Ukrainian war", Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu, vol. 18 (2), pp. 206—217.

2. The official site of The World Tourism Organization (UNWTO) (2022), "Tourism enjoys strong start to 2022 while facing new uncertainties", available at: <https://www.unwto.org/news/tourism-enjoys-strong-start-to-2022-while-facing-new-uncertainties> (Accessed 29 Oct 2022).

3. suspilne.media (2022), "Lost holiday season-2022", available at: <https://suspilne.media/250106-vtracenijskurortnij-sezon-2022-so-vidbuvaetsa-v-mistekah-na-uzberezzi-azovskogo-j-cornogo-moriv/> (Accessed 28 Oct 2022).

4. The official site of State Agency for Tourism Development of Ukraine (SATD) (2022), "State Tourism Development Agency", available at: <https://www.tourism.gov.ua/> (Accessed 26 Oct 2022).

5. Destroyed cultural heritage of Ukraine (2022), available at: <https://culturecrimes.mkip.gov.ua/> (Accessed 28 Oct 2022).

6. novoeizdanie.com (2022), "CNN: EU countries bordering Ukraine are losing tourists", available at: <https://novoeizdanie.com/uk/cnn-krayiny-yes-yaki-mezhuyut-z-ukrayinoyu-vtrachayut-turystiv/o> (Accessed 29 Oct 2022).

7. pragmatika.media (2022), "Traveling through Ukraine: the transformation of Kherson Oblast and Zaporizhzhia into a tourist Mecca", available at: <https://pragmatika.media/mandruємо-ukrainoju-peretvorennjahersonshhini-i-zaporizhzhja-na-turistichnu-mekku/> (Accessed*: 25 Oct 2022).

8. Pryseds'ka, V. "How the tourist industry survives the war", BBC News Ukraine (2022), available at: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62004034> (Accessed 29 Oct 2022).

9. The official site of State Agency for Tourism Development of Ukraine (SATD) (2022), "Travel during war: safety rules", available at: <https://www.tourism.gov.ua/blog/podorozhi-pid-chas-viyini-yakih-pravil-bezpeki-varto-dotrimuvatis> (Accessed 23 Oct 2022).

10. rbc.ua (2022), "Rise from the ruins. Which countries became popular with tourists after the war", available at:

<https://www.rbc.ua/ukr/travel/-1647724135.html> (Accessed 27 Oct 2022).

11. vechirniy.kyiv.ua (2022), "Tourism in Kyiv: current state and plans to restore the sphere", available at: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/71973/> (Accessed 29 Oct 2022).

12. unian.ua (2022), "Wartime tourism: who travels from Ukraine and how", available at: <https://www.unian.ua/tourism/lifehacking/turizm-voennogo-chasu-hto-i-yak-jizdit-podorozhuvati-z-ukrajini-11925096.html> (Accessed 24 Oct 2022).

13. Official Website Zaporizhzhia City Council (2022), "An exhibition of patriotic posters was presented in Zaporizhzhia", available at: <https://zp.gov.ua/uk/articles/item/13543/u-zaporizhzhii-prezentovali-vistavku-patriotichnih-plakativ-> (Accessed 26 Oct 2022).

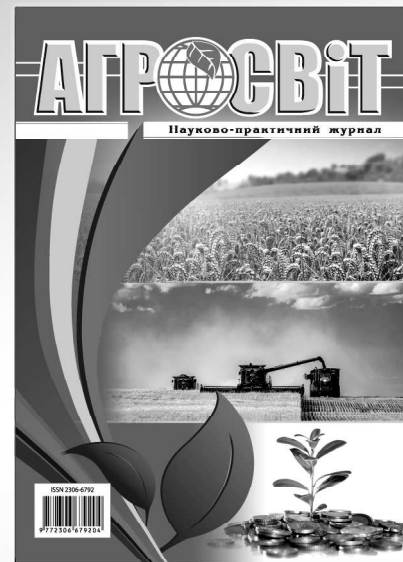
14. Tsviliy, S. Gurova, D. and Korniienko, O. (2020), "Postcoronavirus development of the regional tourist destination on the principle of public-private partnership", ZVO Mizhnar. un.-t biznesu i prava. "Biznes-navihator", vol. 4 (60), pp. 134—138.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2022 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292